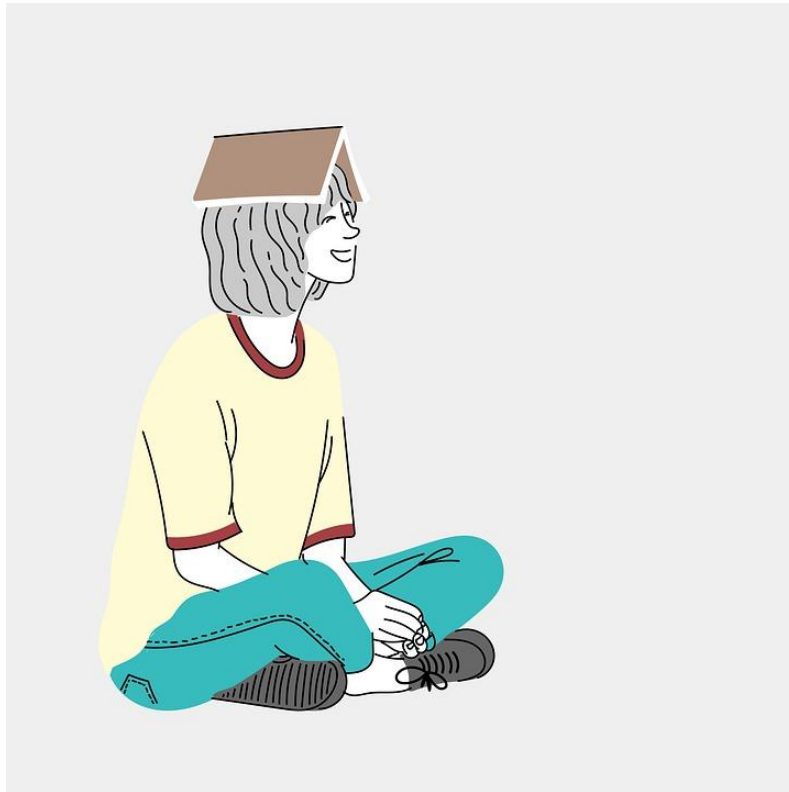

Tietokirjallisuus-tehtäväpaketti

Tietokirjallisuuspaketti syventää oppilaiden osaamista tietokirjallisuudesta ja kannustaa oppilaita tiedon jakamiseen. Pakettia ei ole sidottu mihinkään tiettyihin teoksiin, vaan sen voi toteuttaa saatavilla olevan tietokirjallisuuden perusteella. Osa tehtävistä ei vaadi tietokirjoja ympärilleen. Paketti on suunnattu yläkouluikäisille nuorille, mutta monet tehtävistä ovat toteutettavissa myös alakouluikäisten kanssa.

Paketti sisältää:

[Miten löytää nuorille sopivia tietokirjoja? Ohjeita teoksen valintaan](#)

[Yleisiä tehtäviä tietokirjallisuuteen liittyen](#)

[Tehtäviä oppilaiden valitsemiin teoksiin liittyen](#)

[Ideita monialaiseen toteutustapaan](#)

Miten löytää nuorille sopivia tietokirjoja?

Ohjeita teoksen valintaan

[Suomen tietokirjailijoiden nettisivuilta](#) löydät pdf-muodossa Tietokirjoja kouluun -vuosikatalogeja tietokirjoista yläkouluihin ja toiselle asteelle. Teokset on lajiteltu aihepiirien mukaan. Tiedostoissa on lukuvinkkien lisäksi myös muutamia harjoituksia. Sivulla neuvotaan, miten katalogeja voi tilata esimerkiksi koululle maksutta.

[Kirjasampon sivuilla](#) on aiheittain luokiteltu laaja tietokirjahylly nuorille ja aikuisille.

[Lukemon sivuilla](#) vinkataan muutamia uusia tietokirjoja nuorille.

[Selko.fi-sivustolla](#) on muutamia sähköisiä selkotietokirjoja eriyttämistä ajatellen. [Selkokeskuksen sivuilla](#) on lisäksi hakukone, jonka kautta voi hakea selkokirjakannasta tietokirjoja.

Muista myös kirjastot! Kirjastojen asiantunteva henkilökunta osaa opastaa nuorille sopivien tietokirjojen pariin.

Yleisiä tehtäviä tietokirjallisuuteen liittyen

Pohdintakysymyksiä:

- Millaisista aiheista olet erityisen kiinnostunut? Listaa ainakin viisi asiaa. Listaa sitten jokaista kiinnostuksen kohdetta käsittelevä tietokirja. Yläpuolella on vinkkejä kirjojen löytämiseen.
- Mitkä aiheet eivät kiinnosta sinua? Listaa ainakin viisi asiaa.
- Mistä asiasta et tiedä lähes mitään?
- Millaisia aiheita käsitteleviä tietokirjoja olet lukenut. Listaa teoksia.
- Jos sinun pitäisi kirjoittaa tietokirja, millaisen kirjan kirjoittaisit?
- Mistä tunnistaa luotettavan tiedon?
- Mitä eroa on tietokirjalla ja oppikirjalla?
- Millaiseen tiedonhakuun tietokirjallisuus sopii parhaiten? Millaisissa tilanteissa internet on toimivampi ratkaisu?
- Mitä eroa on lasten ja aikuisten tietokirjojen sisällöllä ja muodolla?

Keksi oma kuvitteellinen tietokirja

Keksi kuvitteellinen aihe, josta on sinusta mielenkiintoinen. Aihe voi olla esimerkiksi joku taikaolento tai muut otus, jota ei ole olemassa. Keksi tietokirjallesi otsikko ja ideoi takakansiteksti, joka kertoo valitsemastasi aiheesta. Askartele sitten keksitylle tietokirjallesi kansipaperi. Kirjoita kansipaperiin kirjan otsikko ja kirjoita paperiin takakansiteksti. Voit myös kuvittaa kansilehtiä haluamallasi tavalla. Etsikää vaikkapa koulun kirjastosta ylimääräisiä teoksia lainaan ja asettakaa kansilehdet teosten päälle. Pitäkää tietokirjanäyttely, joka esittelee keksittyjä tietokirjoja.

Tehtäviä oppilaiden valitsemiin teoksiin liittyen

Kirjojen speed dating

Luokka jaetaan kahteen riviin, ja rivit asetetaan kasvot vastakkain. Vastapäiset oppilaat keskustelevat keskenään minuutin ajan ja esittelevät toisilleen omia teoksiaan. Minuutin jälkeen toinen rivi liikkuu, ja keskusteluparit vaihtuvat. Oppilaat saavat vinkkejä mielenkiintoisista tietokirjoista, ja samalla käsitys tietokirjallisuudesta laajenee.

Kuva kertoo enemmän kuin tuhat sanaa

Ota valitsemastasi teoksesta kuva, jossa tausta sopii teoksesi sisältöön. Valitse teoksen ympärillä esineitä tai asioita, jotka kuvaavat tietokirjasi aihetta. Jos olet lukenut tai kuunnellut kirjan sähköisenä, voit laittaa kuvaan fyysisen teoksen sijasta puhelimen, jossa näkyy teoksen kansikuva.

Puu

Pohdi, minkä mielenkiintoisen faktan tietokirja sinulle opetti. Tehkää sitten luokan seinälle tai koulun käytävälle iso faktapuu. Tehkää aluksi ruskeasta kartongista puunrunko. Askarrelkaa sitten kartongista jokaiselle oppilaalle oma lehti. Kirjoita lehteen fakta, joka voisi innostaa myös muita tutustumaan lukemaasi tietokirjaan. Kirjoita lehden alareunaan kirjailijan ja teoksen nimi.

Ankeriaat vaeltavat yli 8000 kilometriä
Sargassomerelle lisääntyäkseen.
Kutumisen jälkeen ankeriaat kuolevat.

Patrik Svensson: Ankeriaan testamentti

Tietovisamestari

Jokainen oppilas tekee yhden tietovisakysymyksen koskien oman teoksensa sisältöä. Opettaja koostaa jokaisesta kysymyksestä tietovisan joko paperille tai vaikkapa hyödyntäen Kahoot.it-sivua. Tehkää tietovisa ja katsokaa, kuka on luokan tietovisamestari.

Tutustutaan tietokirjojen visuaaliseen puoleen

Opettaja tuo luokkaan monenlaisia erilaisia tietokirjoja. Tutki tietokirjoissa olevia kuvia ja kaavioita. Kokoa sitten listaksi viisi faktaa, jotka opit tietokirjasi aiheesta. Visualisoi kirjasi faktat luomalla esimerkiksi diagrammi, kaavio tai ajatuskartta. Pyri tekemään kuva niin, että muutkin kuin kirjan lukeneet ymmärtävät sen.

Uutislähetys

Tehkää pienryhmissä uutislähetys, jossa kerrotte tietokirjoista oppimianne asioita. Kuvatkaa pienet uutisklipit jokaisen kirjan sisältöihin liittyen. Päätäkää kuka ryhmästänne toimii uutisankkurina. Äänittäkää videoiden päälle ääninauha, jossa selitätte mistä kussakin videoklipissä on kyse.

Ideoita monialaiseen toteutustapaan

Pakettia ei ole sidottu mihinkään oppiaineeseen, ja kannustamme monialaisuuteen pakettia tehtäessä. Usein äidinkielen ja kirjallisuuden oppikirjoissa tietokirjallisuuteen tutustutaan 7. luokalla. Äidinkielen ja kirjallisuuden tietokirjallisuusosion voisi yhdistää 7. luokalla ilmiölähtöisesti esimerkiksi seuraavien sisältökokonaisuuksien kanssa:

Biologia: Ympäristö, Itämeren tilanne, ekosysteemi ja ilmastonmuutos. Esimerkiksi:

- Esimerkiksi *Jessica Haapkylä: Meren tarina*

Fysiikka: Maailmankaikkeuden hahmottaminen, yksilö osana suurta kuvaa, avaruus, luonnonkatastrofit, keksinnöt ja keksijät. Esimerkiksi:

- *Neil deGrasse Tyson: Tähtitiedettä kiireisille nuorille*
- *Paula Havaste ja Jussi Sippola: Ideoiden Suomi – 33 maailmaa muuttavaa innovaatiota*

Musiikki: Musiikin historia, itseilmaisu, Suomen ja maailman kulttuurien tuntemus, muusikkojen elämäkerrat ja musiikin tyyllilajit. Esimerkiksi:

- *Pekka Salminen: Gasellit – Matka*
- *Vesa Siren: Aina poltti sikaria – Jean Sibelius aikalaisten silmin*

Historia: Ensimmäinen maailmansota, yhteiskunnallinen vaikuttaminen, alkuperäiskansojen ja vähemmistöjen asema sekä politiikan merkkihenkilöt. Esimerkiksi:

- *Yuval Noah Harari, Daniel Casanave ja David Vandermeule: Sapiens- Ihmiskunnan synty*
- *Renia Spiegel: Renian päiväkirja - Nuoren tytön elämä holokaustin varjossa*

Uskonto ja elämäkatsomustieto: Laki sekä moraalit, kulttuurintuntemus, muinaisuskonnot ja maailmanuskonnot. Esimerkiksi:

- *Jarkko Sipilä: Helsingin pimeä puoli - 100 karua tapausta*
- *Risto Pulkkinen: Suomalainen kansanusko*
- *Renia Spiegel: Renian päiväkirja - Nuoren tytön elämä holokaustin varjossa*

Yhteiskuntaoppi: Talous, työelämä, mediakritiikki, tuloerot ja syrjintä. Esimerkiksi:

- *Anu Kantola ja Hanna Kuusela: Huipputuloiset - Suomen rikkain promille*
- *Kukka Ranta ja Jessika Manninen: Vastatuuleen - Saamen kansan pakkosuomalaisamisesta*
- *Katri Merikallio: Tarja Halonen - Erään aktivistin tarina*
- *Eliina Lappalainen: Pelien valtakunta - Miten suomalaiset peliyhtiöt valloittivat maailman*

Kuvataide: Taiteen tyyliuunnat, vaikuttava taide, mainokset, itseilmaisuus ja taidehistoria. Esimerkiksi:

- *Ville Hänninen: Kirjan kasvot - Sata vuotta suomalaisia kirjankansia*
- *Riikka Konttinen: Täältä tullaan! Naistaiteilijat modernin murroksessa*

Tehtäväpaketin laatinut Martta Laivamaa.